

Södertörns högskola | Institutionen för genus, kultur och historia
Kandidatuppsats 15 hp | Genusvetenskap | VTterminen 2011

Kroppsfett, genus och queer sexualitet

– en undersökning av meningsskapande kring
kroppar och fett i queera sammanhang

Av: Alex Orrmalm Karlsson
Handledare: Anna Adeniji

Abstract

This essay examine the meaning produced around bodies and body fat in the queer community, but also in the surrounding straight community. The author has interviewed fat activists, and are using queertehory, to examine and analyze the relationship between body fat and the understanding and construction of sexuality and gender. The author concludes that even if norms around body shape and body fat are overlapping between the two contexts to some degree, they also differ. In the straight community, people with larger body shapes and sizes are punished, and encouraged to stay, or become, slim. However, in the queer community, 'fat' or bigger body sizes are not frowned upon in the same degree. Even if the slim bodily ideal still is present in the queer community in some degree this bodily ideal seems to be changing and be replaced by more diverse ideals. The author describes how bodily ideals and ideals surrounding body fat factors into the construction of categories such as gender and sexuality, and concludes on how body fat is a factor in the construction of heteronormativity.

Copyright

Denna uppsats är författarens egendom och får ej begagnas för publicering utan författarens eller dennes rättsinnehavares tillstånd

Innehållsförteckning

Abstract	2
Inledning	1
Syfte och frågeställningar	3
Tidigare forskning	4
Patologisering.....	4
Genus och (hetero)sexualitet.....	4
Kroppsnormer och queera sammanhang.....	6
Moral och kontroll	7
Metod	8
Självreflexivitet.....	8
Intervjumethodik.....	9
Analysmetod	12
Representationsanalys som metodval	13
Teori och begreppsdiskussion	14
Begreppsdiskussion.....	14
Queerteori.....	15
Kropp, kön och materialitet	16
Kroppsliga faror & patologisering	17
Kroppsideal och makt	18
Motstånd, agens och instabilitet.....	19
Analys	19
Det genuskodade fettet.....	19
Den begärliga kroppen	23
Kroppslig disciplinering och respektabilitet	26
Slutdiskussion	31
Litteraturlista	33

Inledning

*The body- what we eat, how we dress, the daily rituals through which we attend to the body- is a medium of culture*¹

Jag minns alla gånger vi har suttit ett gäng relativt 'smala' feminister och diskuterat kroppsnormer, upprörda över att modellerna i *Elle* är så 'smala' att tonårstjejer får ätstörningar *fast* de inte ens är tjocka. Men vad betyder det egentligen, att *till och med* 'smala' tjejer vill banta? I efterhand kan jag se vår privilegierade position i de här diskussionerna, det problematiska i att vad vi upprördes över var hur vi 'smala' tjejer skulle behöva oroa oss för att gå upp i vikt, när jag kan inte minnas att vi faktiskt pratade om hur dessa kroppsnormer drabbade dem som anses 'feta'. Det feministiska subjektet skapades i dessa samtal som en 'smal' tjej och andra typer av kroppar exkluderades ur diskussionen.

Mycket har skrivits om kropps fett i andra sammanhang än feministiska, men oftast ur ett mer eller mindre medicinskt perspektiv, vi har en hälsodiskurs som gör gällande att fetma är en sjukdom och ett hot mot samhället². Diskussioner inom feministiska sammanhang, eller inom queera sammanhang, som diskuterar normer kring fett men egentligen inte inkluderar 'feta' kroppar i diskussionen lämnar den 'feta' kroppen till hälsodiskursen att diskutera och problematisera. Säger att kropps normer behöver granskas feministiskt och queerteoretiskt men att dessa kropps normer, och på det sätt som de, drabbar 'feta' människor inte är en fråga som rör feminismen eller queeraktivismen. Det finns olika typer av feministiska och queera sammanhang, och det pågår även olika typer av samtal inom dessa sammanhang. I vissa av dem har fettaktivismen³, som faktiskt granskar kropps normer genom att fråga sig hur normerna drabbar 'feta' människor, uppmärksammas och säkerligen mer eller mindre påverkat samtalen som förs. Men jag skulle inte skriva den här uppsatsen om jag inte trodde att det fortfarande cirkulerar mängder av föreställningar kring kropps fett och kring 'feta' människor som i förlängningen resulterar i fettfobi och diskriminering av människor som anses 'feta' även inom dessa sammanhang. En av mina informanter beskriver i sin intervju sitt fettaktivistiska uppvaknande, stunden när man ser hur

¹ Bordo, Susan, *Unbearable Weight: feminism, Western culture, and the body*, Berkeley: Univ. of California Press, cop. 1993 s 165

² Se: Murray, Samantha *The 'fat' female body*, New York : Palgrave Macmillan, 2008, s 34 eller Katariina Kyrölä *The weight of images: affective engagements with fat corporeality in the media*, Turku : University of Turku, 2010, s 34-61

³ Fettaktivismen handlar enligt nätverket Fat:up om normkritik och nätverket gör motstånd mot normer som gör gällande att fett är äckligt, skamligt, fullt och sjukt. De kritiserar den endimensionella debatten kring fetma, arbetar med att återta ordet 'fet' och problematiserar att människor kategoriseras utifrån mängden fett de har på sina kroppar. Värt att nämnas kan vara att detta är en fettaktivism som har starka kopplingar till queerfeminismen och som formar sitt motstånd gentemot fettnormer med hjälp av queerpolitiska teorier. Fettaktivismen syftar alltså till att ifrågasätta de normer och föreställningar som cirkulerar kring kroppar och kropps fett. För mer läsning om fettaktivismen se till exempel artikeln "Man ses som svag och lat för att man fortsätter äta" i Sydsvenskans nätupplaga, September 2009: <http://www.sydsvenskan.se/inpalivet/article547977/Man-ses-som-svag-och-lat-for-att-man-fortsatter-ata.html>

ens omgivning är strukturerad utifrån kroppsfett, och när jag lyssnade igenom intervjun började jag fundera på mitt egna fettaktivistiska uppvaknande, vilket även var stunden när idén till den här uppsatsen började växa fram.

För några år sedan gick jag på ett panelsamtal som fettaktivistgruppen Fat:up arrangerade under Stockholm Pride och det var det som fick mig att tänka på hur man har diskuterat kroppsfett inom de feministiska sammanhang jag rört mig i. När jag började tänka på hur diskussionerna gått, utifrån att jag alltid sett feminismen som en plats som finns för att göra det lättare för oss att ifrågasätta och välja bort kroppsideal, gick det upp för mig att det inte nödvändigtvis var en sådan plats för människor med andra typer av kroppar, och andra kroppsstorlekar än min egen. Första gången jag, och säkerligen många andra, deltog i ett panelsamtal som handlade om fett ur ett normkritiskt perspektiv och kom i kontakt med fettaktivismen var just det panelsamtalet under Stockholm Pride. Var det en slump att det var under Pride som jag för första gången kom i kontakt med fettaktivismen? Jag trodde inte det, vilket fick mig att undra, är queercommunityt en plats där inte bara de relativt 'smala' och slanka kropparna kan hitta verktygen och utrymmet att ifrågasätta och välja bort kroppsidealen? Eller diskrimineras och exkluderas större och/eller 'feta' kroppar (i lika stor utsträckning) där?

Min egen historia av ätstörningar har jag ofta upplevt som problematisk i relation till min feministiska övertygelse och det har stundtals varit någonting skamset, varför var jag inte stark (och "feministisk") nog för att skaka av mig de där kroppsnormerna? Men vad som gick upp för mig under panelsamtalet var för det första att kroppsfett handlar om makt, och kroppar organiseras hierarkiskt beroende på hur mycket kroppsfett de har samt hur "väl" de strävar efter en normativt smal och slank kropp. För det andra gick det upp för mig att normerna kring kroppsfett gäller alla typer av kroppar, för vi ska alla sträva efter idealet, och för det tredje gick det upp för mig att, även om normerna drabbar alla kroppar, drabbar de inte alla kroppar på samma sätt och i lika stor utsträckning. Jag kunde delvis se min egen historia av ätstörningar och kroppsförakt ur ett annat perspektiv men det slog mig också vad jag *inte* drabbas av. Jag diskrimineras inte på grund av min kropp, min relativt 'smala' kropp ger mig en privilegierad position i relation till kroppar som är större än min. Jag ville skriva om ämnet av flera anledningar, delvis för att det ger mig en inblick i en dimension av normer kring kroppar som jag har tänkt, och tänker, mycket på personligen, men mycket för att det är ett ämne som är relativt outforskat och av den anledningen intressant. Jag tror att det finns ett behov av att skriva om kroppsfett, och att göra detta genom att ifrågasätta alla de föreställningar och fördomar om fett och 'feta' människor som cirkulerar i samhället. För vi lever i en tid där fett verkligen har blivit vår fiende, och där hälsodiskursen backar upp en rad diskriminerande föreställningar om fett och 'feta' människor. Men inte helt utan kritik, och det är den typen av kritik, av ifrågasättande av den mening som skapas kring kroppsfett, som jag är intresserad av solidarisera mig med. Under uppsatsarbetets gång har jag tänkt mycket på vilken relation

jag personligen har till ämnet, vilka föreställningar jag har om kroppsfett och hur jag tolkar bilder av 'feta' människor. Min historia av ätstörningar, och den rädsla för kroppsfett som jag burit och bär på, skapade i början en viss tveksamhet inför att ta mig an ämnet men jag valde, istället för att släppa ämnet, att redan från början att genom olika metoder reflektera över mina egna känslor och föreställningar kring kroppsfett. Jag har även tänkt på hur min närhet till fältet, det vill säga de queera sammanhangen och medföljande referensramar, påverkat mig under uppsatsarbetets gång. Jag tror att det är viktigt att se vilken relation man har till sitt fält och hur det kan påverka en i uppsatsprocessen, och ta det med sig, men jag tror även att närhet till fältet kan vara en källa till kunskap och djupare förståelse inför det man undersöker. Jag tror att min föreställning, och (och säkert även) informanternas föreställningar, om att vi delade vissa referensramar konstruerade intervjun på ett visst sätt, men jag ser det inte som ett problem utan som någonting som man kan använda sig av för att närma sig ett ämne. Jag ville även skriva om kroppsfett, ur queera fettaktivisters perspektiv, för att jag ser det som en sorts solidaritetsforskning där vi genom att skriva om och synliggöra varandra kan skapa allianser. Bygga broar och ge varandra av vår tid, energi och kreativitet för att kritisera normer som mer eller mindre påverkar oss alla på olika sätt⁴.

Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka den mening som skapas kring kroppar och kroppsfett i de bemötanden som mina informanter beskriver att de fått inom framförallt queera sammanhang, men även i viss mån andra sammanhang. Syftet är också att undersöka vilka begränsningar respektive möjligheter som mina informanter beskriver artikuleras i relation till olika typer av kroppar, framförallt 'feta' eller större kroppar samt att undersöka vilken relation den mening som mina informanter beskriver skapas kring kroppar och kroppsfett har till sexualitet och genus. Mina frågeställningar är följande:

Vilken mening beskriver informanterna skapas kring sina egna och andras kroppar, samt sitt eget och andras kroppsfett, i olika sammanhang i deras liv?

Vilka begränsningar respektive möjligheter beskriver informanterna skapas kring kroppar, och skiljer sig de begränsningar respektive möjligheter som skapas åt beroende på kroppsform och kroppsstorlek?

Hur beskriver informanterna att kroppsfett förstås och ges mening i relation till genus och sexualitet?

⁴ För diskussion kring närhet/distans till fältet samt vad jag här kallar solidaritetsforskning se: Oakley, Ann *Interviewing women: contradiction in terms*, I: Qualitative research : vol IV. - London, 1999

Tidigare forskning

Här kommer jag att presentera min tidigare forskning utifrån följande teman: Patologisering, Genus och (hetero)sexualitet, kroppsnormer och queera sammanhang, samt moral och kontroll.

Patologisering

Samantha Murray menar att när kroppar definieras som icke-normativa och ovilliga att leva upp till idealen försöker den medicinska vetenskapen vanligtvis hitta orsaker till den kroppsliga skillnaden, och skapar därmed en patologisering av vissa typer av kroppar. Idag patologiseras 'feta' kroppar på samma sätt som homosexuella kroppar genom tiden har patologiserats menar Murray⁵. Men det är inte bara 'feta' kroppar som framställs som sjuka i media menar Susan Bordo, utan även ätstörda kroppar. Hon menar att det som hamnar utanför ramarna för vad som är lagom patologiseras⁶. Bordo och Murray pekar på patologiseringen som en strategi för att skapa, eller upprätthålla, gränserna mellan normaliteten och det som avviker från normaliteten. Samtidigt som deras resonemang synliggör min egen utgångspunkt, det vill säga att den heteronormativa västerländska kulturen pekar ut inte bara homosexuella, utan även 'feta', kroppar som avvikande och därmed kan man fråga sig om (även) 'feta' kroppar kan läsas som normbrytande och/eller queera. Men jag ifrågasätter dock om patologiseringen fyller *samma* funktion och följer *samma* logik eftersom både 'fetma' och ätstörningar är någonting som människor faktiskt kan behöva vård för, vilket inte är fallet med homosexualitet. Patologiseringen skulle jag säga inte alltid är reglerande utifrån *samma* premisser även om man kan diskutera på vilket sätt, och i vilken grad, dessa olika premisser gör skillnad i konsekvenserna av patologiseringen av vissa kroppar.

Genus och (hetero)sexualitet

Kropps fett är en faktor som konstruerar framförallt den normativa feminina kroppen menar flera författare⁷. Murray menar, precis som Katariina Kyrölä, att bantningsnarrativ framställer 'feta' kvinnor som mindre begärliga inför den manliga heterosexuella blicken⁸, dessa kroppar befinner sig alltså inte innanför ramarna för vad Kyrölä kallar, den normativa, slanka, konventionellt könade kroppen⁹. Kyrölä kopplar i sitt resonemang samman slankheten med den konventionellt könade kroppen och därmed, skulle jag säga, även med heteronormativiteten.

⁵ Murray (2008), s 16

⁶ Bordo (1993), s 186

⁷ Se; Murray (2008), s 40, Kyrölä, Katariina, *The weight of images: affective engagements with fat corporeality in the media*, Turku : University of Turku, 2010 , s 90 eller Bordo (1993), s 204

⁸ Murray (2008), s 91

⁹ Kyrölä (2010), s 87

Bordo menar att man kan förstå den smala, slanka, och i hennes resonemang även androgyna, kroppen i termer av en symbol för kvinnors frigörelse från den reproduktiva kvinnokroppen men även i termer av en neutralisering av de kvinnliga formerna som kan läsas som en assimilering in de manliga kroppsnormerna¹⁰. Den slanka androgyna kroppen kan utifrån detta resonemang läsas både i termer av frigörelse/motstånd och assimilering in i dominerande normer. Enligt Kyrölä blir den 'feta' kvinnan paradoxalt nog blir både "less-than-Women" och "more-than-Women", både maskuliniserad och hyperfeminin¹¹.

"A fat female body is therefore coded as dangerously bordering on femininity with visible breasts and protruding belly: the loss of rigid bodily boundaries would mean the loss of rigid, naturalized gender differences - in other words, incongruity"¹²

Fett blir således ett hot mot de gränser som delar upp kvinnor och män i två olika kategorier. Ett hot som är närvarande oberoende av kropp och kroppsstorlek, för alla kroppar är kapabla att gå upp i vikt och ändra form och därmed transformeras till den typ av kropp som dagens kultur skambelägger¹³.

Kropps fett blir i resonemanget ovan en potentiell instabilitet när det kommer till gränser kring genus. Både Kyrölä och Murray beskriver en koppling mellan porträtteringen av 'feta' kroppar och det som anses 'perverst'¹⁴, i Kyröläs och Murrays resonemang hamnar alltså den sexuella 'feta kroppen' (vanligtvis) utanför gränserna för den normativa sexualiteten och det som anses begärligt inom ramarna för denna. Men jag frågar mig om den sexuella 'feta' kroppen verkligen per automatik hamnar inom ramarna för det som anses 'perverst'? Eller kan man tänka sig att fett, i relation till andra faktorer, har *potentialen* att placera en kropp innanför ramarna för det 'perversa' men inte nödvändigtvis gör det?

Skam har en naturaliserad koppling till 'feta' kroppar menar Kyrölä. Men kopplingen mellan känslor som äckel och skam och vissa kroppar och/eller vissa kroppsdelar¹⁵ är inte bara en fråga om kroppstyp och kroppsstorlek utan har även en genus- och klass dimension. (Kvinnliga) 'feta' arbetarklasskroppar menar hon är de kroppar som i störst utsträckning koppas samman med dessa känslor. Hon menar att vad dessa kroppar misslyckats med är att leva upp till den medelklassiga normativa kroppen och livsstilen¹⁶.

¹⁰ Bordo (1993), s 208

¹¹ Kyrölä (2010), s 102

¹² Ibid.

¹³ Kyrölä (2010), s 109

¹⁴ Kyrölä (2010), s 150 och Murray (2008), s 124

¹⁵ Kyrölä (2010), s 75

¹⁶ Kyrölä (2010), s 83

Kroppsnormer och queera sammanhang

Kyrölä och Murray beskriver båda kroppsfett som potentiellt gränsöverskridande när det kommer till genus, och det är med den här potentialen i åtanke som jag skriver den här uppsatsen. Frågorna som jag ställer i uppsatsen handlar om relationen mellan kroppsfett och genus, men även om relationen mellan kroppsfett och sexualitet, och närmare bestämt icke-heterosexualitet.

Sara Auerbach och Rebekah Bradley menar att det lesbiska communityt erbjuder ett större utrymme än det heteronormativa att arbeta sig igenom svårigheter kopplade till kroppsuppfattning¹⁷ men det finns även ett framväxande ideal som liknar idealen i det omgivande heteronormativa samhället, ett ideal som premierar de unga, smala och vita¹⁸. Linda K. Owens et.al drar i sin studie liknande slutsatser, men konstaterar att lesbiska kvinnor har mer positiv kroppsuppfattning, gav uttryck för mindre åtströdda attityder och i större utsträckning var överviktiga, även om skillnaderna var relativt små¹⁹. Det lesbiska communityt, konstaterar det, kan inte upphäva de effekter som normerna från samhället i stort har på kvinnor även om det erbjuder ett visst skydd²⁰. Samtidigt som Naomi Tucker i sin studie av lesbiska och heterosexuella kvinnors kroppsuppfattning inte fann någon skillnad mellan grupperna²¹ och hon menar vidare att de lesbisk-feministiska normerna kring självacceptans har skapat ett tabu kring oron kopplat till vikt och kroppsuppfattning där negativ kroppsuppfattning tillskrivs heterosexuella kvinnor²². Huruvida det lesbiska communityt "faktiskt" är mer frigjort när det kommer till (mer) övergripande normer kring femininitet är oklart, man kan tänka sig att det mer utrymme för att bryta mot vissa normer kring kroppar, och mindre utrymme för att bryta mot andra. Tucker beskriver hur de lesbiska kvinnorna hon intervjuat beskrev det som att det, i och med inträdet i ett lesbiskt community, skedde ett skifte från förväntningar på att banta för att bli smal, till att träna för att bli stark²³. Anna Myers et.al menar att i vilken grad som lesbiska upplever att de behöver leva upp till idealen i lesbiska communityn, som författarna menar kan upplevas som lika begränsande som idealen i det omgivande heteronormativa samhället, kopplar de bland annat till faktorer som ålder²⁴. Auerbach et.al menar dock att komma-ut-

¹⁷ Auerbach, Sara & Bradley, Rebekah, "Resistance and Reinscription: Sexual Identity and Body Image Among Lesbian and Bisexual Women" I: Atkins, Dawn, *Looking queer : body image and identity in lesbian, bisexual, gay, and transgender communities*, New York : Haworth Press, 1998, s 34

¹⁸ Auerbach & Bradley (1998), s 35

¹⁹ Owens, Hughes & Owens-Nicholson, "The Effects of Sexual Orientation on Body Image and Attitudes About Eating and Weight", *Journal of Lesbian Studies*, 7:1, 2002, s 28

²⁰ Owens, Hughes & Owens-Nicholson (2002), s 29

²¹ Tucker, Naomi, "Contradictions of the Spirit: Theories and Realities of Lesbian Body Image", I: Atkins, Dawn, *Looking queer : body image and identity in lesbian, bisexual, gay, and transgender communities*, New York : Haworth Press, 1998, s 39

²² Tucker (1998), s 41

²³ Tucker (1998), s 40

²⁴ Myers, Anna, Taub, Jennifer, Morris, Jessica F. & Rothblum, Esther D., "Beauty Mandates and the Appearance Obsession: Are Lesbians Any Better Off?. I: Atkins, Dawn, *Looking queer : body image and identity in lesbian, bisexual, gay, and transgender communities*, New York : Haworth Press, 1998, s 24

processen för de lesbiska kvinnorna gav dem (mer) utrymme att undersöka och anamma genusuttryck som inte är traditionellt kvinnliga²⁵. Man kan utifrån resonemangen ovan förstå utrymmet att bryta mot olika typer av ideal kring genus och kroppar, som någonting som skiftar beroende på vilka ideal det gäller.

Det manliga homosexuella/queera communityt, menar Tucker, är ett tydligt exempel på dilemmat med den queera kroppsbilden: "The gay male community seems to have combined all the looksism and objectification attributed to men, with the appearance-focused fashion standards attributed to women"²⁶. Även Dean Kiley är inne på samma spår när han i *Queer Crash Test Dummies* skriver att det queera communityt av män investerar i "överdrift" i kroppar, på alla möjliga sätt. Kroppen får representera saker som sexuell kompetens, självförtroende, attraktivitet och så vidare²⁷. Under 90-talet blev den muskulösa kroppen det manliga queera idealet och Kiley kopplar detta bland annat till rädslan för AIDS, gymma blir ett friskhetstecken²⁸. Den "friska" attraktiva, gymmande, kroppen är inte bara muskulös kropp utan, vanligen, även en smal och slank kropp. Men Kiley menar även att man kan läsa den muskulösa kroppen i termer av motstånd, ett sätt att "stärka" sig, efter en historia av att förtryckas i egenskap av homo- eller bisexuell²⁹.

Moral och kontroll

Murray menar att den normativa slanka kroppen inte bara ockuperar ett utrymme av makt och inflytande utan är även delaktig i förståelsen av och konstituerandet av vissa kroppar som normativa och andra som avvikande³⁰. Hon menar att strävan efter en normativ kropp konstrueras genom rädsla och begär, och rädslan skapar inte bara en strävan *mot* en normativ kropp utan även *bort från* en avvikande kropp. Den normativa kroppen representerar det respektabla ("proper"), menar Murray, och den avvikande kroppen det icke-respektabla ("improper")³¹.

Bordo menar, inspirerad av Michael Foucault och Pierre Bourdieu, att våra kroppar regleras och skapas genom självdisciplin³². Kvinnor har aldrig lagt så mycket tid på disciplinering av den egna kroppen som idag och Bordo läser denna disciplinering som en strategi för social kontroll³³. Kvinnors kroppar skapas som fogliga kroppar i relation till idealen om vad en "god" femininitet är och genom normaliserad disciplinering så som banting,

²⁵ Auerbach & Bradley (1998), s 35

²⁶ Tucker (1998), s 43

²⁷ Kiley, Dean "Queer Crash Test Dummies", I: Atkins, Dawn, *Looking queer : body image and identity in lesbian, bisexual, gay, and transgender communities*, New York : Haworth Press, 1998, s 329

²⁸ Kiley (1998), s 331

²⁹ Kiley (1998), 332

³⁰ Murray (2008), s 34

³¹ Murray (2008), s 35

³² Bordo (1993), s 165-166

³³ Bordo (1993), s 166

makeup och kläder hålls vi fokuserade mot och upptagna av självförbättring³⁴. Bordo menar att den överviktiga kroppen i media alltid får symbolisera missnöjdhet, och oavsett vad personen med övervikt säger så vill den *egentligen* gå ner i vikt³⁵. Vad Bordo med andra ord pekar på här är inte bara på att människor i praktiken mer eller mindre uppfyller idealet om den smala och slanka kroppen utan även på vikten av strävan och viljans normerande funktion; bara smala och slanka människor *kan* vara nöjda med sina kroppar, alla människor/kvinnor *vill* således ha en smal och slank kropp, eftersom den kroppen är nyckeln till en positiv kroppsuppfattning.

Metod

Här kommer jag att beskriva hur jag har använt självreflexivitet som metod, beskriva min intervjumetodik och presentera mina informanter. Jag kommer även att diskutera min närhet till fältet och hur väl, eller inte väl, jag upplevde att min intervjumetodik fungerade och möjliga förklaringar till detta. Slutligen kommer jag att beskriva min analysmetodik och presentera representationsanalys som metodval.

Självreflexivitet

I början av uppsatsarbetet var min intention att inte bara genomföra intervjuer utan även att använda mig av kroppsdagböcker som metod³⁶, det vill säga att jag frågade mina informanter om de kunde tänka sig att skriva en dagbok som behandlade känslor, tankar, och upplevelser som var kopplade till och/eller rörde deras kroppar i allmänhet och, i det här fallet, kropps fett i synnerhet. Innan jag gav upp idén, på grund av att min bekantskap med informanterna sedan innan gjorde dem obekväma med metoden, började jag dock själv att skriva kropps dagbok. Detta gjorde jag delvis för att jag ville testa metoden (själv), men också som en del av en självreflexiv process. Även om kropps dagböcker som metod i det här fallet inte fungerade att använda sig av så tror jag, mycket grundat i min egen upplevelse och erfarenhet av att själv skriva kropps dagbok, att det är en metod som kan vara ett väldigt bra verktyg för att komma åt en dimension av tankar, upplevelser och känslor som inte är lika lätta att prata om i en intervjusituation. Jag tror dock att metoden oftast kräver att informanterna känner att de, i alla fall i viss mån, är anonyma inför en som intervjuare/forskare. Kropps dagboken var en metod som jag använde mig av i min självreflexiva process, jag skrev även forskningsdagbok, framförallt i början av uppsatsarbetet. I min forskningsdagbok skrev jag ner tankar kring intervjuerna, funderade på mina egna föreställningar kring kropps fett och reflekterade över känslor som dök upp under uppsatsarbetet. Jag har också tagit

³⁴ Bordo (1993), s 165-166

³⁵ Bordo (1993), s 203-204

³⁶ Jmf Sandberg, Linn (2011) *Getting Intimate: A Feminist Analysis of Old Age, Masculinity and Sexuality*. Linköping: Linköpings universitet, Filosofiska fakulteten (Diss.)

med mig den självreflexiva processen i resten av uppsatsarbetet och frågat mig själv varför jag väljer vissa teman eller ställer vissa frågor. Vad jag väljer att fokusera på i intervjuerna och hur jag väljer att sortera och analysera mitt material kommer mer eller mindre påverkas av mina egna föreställningar om kroppsfett, och på vilket sätt jag valt att hantera och resonera kring dem under uppsatsarbetets gång. Därför var det viktigt för mig både att fortlöpande reflektera kring mina egna tankar, känslor och upplevelser men också att välja att använda mig av (mer) uttänkta metoder som en del av den självreflexiva processen.

Intervjumethodik

För att undersöka föreställningar om kroppsfett har jag genomfört tre intervjuer med fettaktivister som rör sig inom queera sammanhang. Jag har valt att intervjua personer som juridiskt är kvinnor, och som har socialiserats till kvinnor, och/men som upplever att de har en identitet och/eller sexualitet som de beskriver som icke-heterosexuell och/eller queer. Två av intervjuerna är genomförda hemma hos informanterna själva och den tredje är genomförd på informantens arbetsplats. Mina informanter var vid intervjutillfället mellan 20 och 35 och samtliga har varit eller är knutna till universitet och/eller högskola vilket jag upplever har satt en viss prägel på intervjuerna och detta kommer jag att diskutera nedan.

Jag har valt att använda mig av, vad Annika Lantz beskriver som, en öppen riktad intervjuform när jag har genomfört mina intervjuer. Hon menar att denna typ av intervjuform möjliggör för intervjupersonen att själv avgöra vilken kontext som är betydelsefull genom att det är de sammanhang, och den mening som intervjupersonen själv ger ett fenomen, som är det intressanta. Det handlar, enligt Lantz, om en sorts ställföreträdande introspektion där man försöker närma sig ämnet genom intervjupersonens perspektiv³⁷.

Den öppna och den riktade öppna intervjun ger intervjuaren fakta som är sammanhangsbestämda eller –med ett annat ord- kontextuellt bestämda och tillhandahåller en unik möjlighet att förstå individens placering av ett fenomen i relation till en inifrån bestämd omgivande kontext³⁸.

Min ambition med intervjun var inte att testa vissa hypoteser eller få svar på vissa frågor utan snarare att teckna en bild över vilka föreställningar om kroppsfett som mina informanter mött och möter i olika sammanhang. Jag ville använda mig av en mer eller mindre öppen intervjuform för att jag upplever att det är en form som i större utsträckning kan fånga komplexitet och motstridigheter i informanternas utsagor. Men jag ville även använda mig av en mer eller mindre öppen intervjuform för att ge

³⁷ Lantz, Annika *Intervjumethodik*, Lund: Studentlitteratur, 2., [omarb.] uppl., 2007, s 30&33

³⁸ Lantz (2007), s 30

informanten mer kontroll över intervjusituationen och genom detta försöka skapa en intervjusituation där informanten i så stor utsträckning som möjligt fick utrymme att själv styra vilka ämnen som samtalet rörde sig kring. Jag valde av den anledningen att, istället för att använda mig av färdigskrivna intervjufrågor, använda mig av en intervjukarta som var utformad utifrån fyra teman. Dessa var; utseende&estetik, begär, representation och rum&positioner. Under dessa teman hade jag skrivit ner begrepp som jag själv tyckte var intressant i relation till ämnet.

Dessa tematiseringar gjorde jag primärt för min egen skull för att det underlättade mitt arbete med att utforma intervjukartan och jag valde att ta bort vissa av lapparna vid intervjun. I mitt arbete med intervjukartan tänkte jag på de olika nivåer som samtal kan röra sig kring och mellan, delvis utifrån att alla mina informanter på olika sätt är eller varit knutna till universitet/högskola och att det möjligtvis kunde skapa en intervju som tenderade att röra sig på en mer resonerande och teoretisk nivå. För mig var det viktigt att dels fånga den mer resonerande, teoretiska, dimensionen men även att fånga en dimension där informanterna utifrån känslor, upplevelser och liknande resonerade kring föreställningar om kroppsfett. Det var viktigt för mig att samtalet kring föreställningar fick en förankring i informanternas egna känslor, kroppar och upplevelser och att det fanns en rörlighet mellan olika, dock inte tydligt åtskiljda, nivåer i samtalet. Anledningen till att jag tog bort vissa av lapparna (representationer och begär) var att jag trodde att det skulle vara lättare att prata kring till exempel

känslor om jag minskade på de begrepp/ord som jag själv upplever som mer akademiska och mer abstrakta. Innan intervjun sa jag till mina informanter att de gärna fick skriva dit egna ord eller begrepp på intervjukartan och berättade att lapparna som fanns på intervjukartan var ämnen som jag tyckte var intressanta när det kom till kroppsfett men att de bara var förslag och inte ämnen som intervjun nödvändigtvis behövde röra sig kring. Intervju utgick sedan från kartan.

Genom att använda mig av en intervjukarta och förklara att ämnena på kartan var mina förslag, som kunde få styra intervjun men inte behövde göra det, samt att förklara att det var viktigt för mig att de ämnen som de själva tyckte var intressanta fick styra i så stor utsträckning som det gick och de ville jag möjliggöra för en intervju där intervjupersonen i så stor utsträckning som möjligt definierar och avgränsar fenomenet³⁹. För mig var det viktigt att skapa utrymme för en öppen intervju men genom att jag presenterade ett förslag, och inte bara ställde följdfrågor utan även frågor, så blev den mer eller mindre riktad.

Intervjuerna har i viss mån rört sig kring olika ämnen men har till stor del behandlat samma/liknande teman. Min intervjukarta fick i det stora hela funktionen av en intervjuguide, vilket inte riktigt skapade den öppna (och kreativa) intervju jag hade hoppats på, en intervju där intervjupersonerna skrev egna lappar, tog bort av mina lappar och/eller flyttade om i kartan. Intervjuerna har även varit mer eller mindre öppna beroende på hur mycket informanterna valde att själva styra samtalet, och hur mycket av riktningen på samtalet som varit styrt från min sida.

Min ambition var att skapa en så icke-hierarkisk intervjusituation som möjligt och syftet med intervjukartan var inte bara att försöka möjliggöra för informanterna att styra samtalet utan jag hoppades även att den skulle bidra till att skapa en känsla hos informanterna att de visste ungefär lika mycket som jag visste om hur samtalet skulle/kunde röra sig. Genom att lägga fram min intervjukarta som ett förslag som var öppet för omformulering ville jag komma ifrån en mer traditionell intervjuteknik där intervjuaren frågar och informanten svarar⁴⁰. I en intervjusituation konstrueras hierarkin på flera sätt. För det första har jag i egenskap av intervjuare en viss position. Det är (framförallt) informanten som öppnar sig och när intervjun är slut är det jag som har kontroll över sorteringen och analysen av materialet, och där har jag ett tolkningsföreträde. Vilket är faktorer i intervjusituationen som, även om de skapar en viss hierarki, är svåra att komma ifrån. Men jag försökte till exempel genom att välja att svara på frågor om/när informanten hade några att skapa en känsla hos informanten av att vi både (om än i olika utsträckning) öppnade oss i intervjusituationen. Alla informanterna valde inte att ställa några (personliga) frågor men om/när de gjorde det valde jag att svara om jag kunde och även ge ett visst

³⁹ Ibid.

⁴⁰ För diskussion kring problematiken kring en hierarkisk, och mer traditionell, intervjusituation se: Oakley (1999)

utrymme för en efterföljande diskussion om det blev någon⁴¹. Intervjun innebär ett möte mellan mig som intervjuare och en annan människa, vilket skapar en social situation som sätter ramarna för skapandet av mening⁴². Jag är således delaktig i kunskap som produceras i intervjusituationen och utifrån detta såg jag inte en (mer) artikulerad eller tydlig delaktighet som någonting som ”störde” en annars ”objektiv” intervju. Att jag, och säkert även informanterna, hade en föreställning om att vi delade vissa utgångspunkter upplevde jag gjorde det möjligt för mig att svara på frågorna jag fick utan att oro mig för att det skulle ”störa” intervjun genom att till exempel skapa en konflikt. Att jag var bekant med informanterna sedan innan var alltså någonting som jag upplevde var en möjliggörande faktor när det kom till just den samtalslika intervjuform jag strävade efter.

Intervjuerna är transkriberade i sin helhet ord för ord, men jag har i uppsatsen valt att i viss mån skriva om intervjuerna från talspråk till skriftspråk för att underlätta läsningen. Andra ljud som förekommer i intervjuerna till exempel skratt har jag markerat inom parentes. När citaten börjar eller slutar mitt i en mening har jag markerat detta med ... // respektive //... och när ord eller meningar inte varit möjliga att uttyda från bandinspelningen har jag markerat detta med (...) men det har då rört sig om ett eller ett par ord snarare än hela meningar.

Analysmetod

Inledningsvis har jag bearbetat min data enligt Lantz beskrivning av databearbetning och genomfört en vidare analys inspirerad av Stuart Halls representationsanalys.

Lantz menar att det första steget i databearbetningen är att reducera datamängden till det som ska användas i den fortsatta analysen, där det som är relevant är det som behövs för att besvara frågeställningen⁴³. För att göra detta har jag kodat materialet genom att transkribera intervjuerna, läsa igenom dem och plocka ut centrala teman. Genom att göra ytterligare genomläsningar av materialet har jag även letat efter till exempel motsättningar jag kan ha missat och med detta som verktyg strävat efter att beskriva (även) det som är komplext och motstridigt i mitt material. Jag har sedan tematiserat materialet för att förenkla min analys och även läsningen av den. De teman som jag valde att strukturera min intervjukarta utifrån har bara i viss mån använt mig av när jag gjort analysen, vilket framförallt handlar om att ambitionen i intervjuerna var att i så stor utsträckning som jag upplevde var möjligt hålla intervjuerna ostrukturerade för att lämna själva tematiseringen till mitt arbete med analysen.

⁴¹ Se Oakley (1999), s 41

⁴² Jmf Sussanne Lindström, *Kamp om rummet. En studie av heteronormativitet i Svenska Kyrkan*, Umeå: [Sussanne Lindström]: 2005, s 25&26

⁴³ Lantz (2007), s 107

Representationsanalys som metodval

I min analys inspireras jag av Stuart Halls definition av det konstruktivistiska perspektivet på begreppet representationer och kommer här kort presentera begreppet. Med ett konstruktivistiskt perspektiv på språk och mening utgår man ifrån att det är genom språket som mening skapas. Även om man inte förnekar att den materiella världen existerar så menar man att det är den symboliska funktionen och inte det materiella i sig som skapar mening⁴⁴.

Representation is the process by which members of a culture use language (broadly defined as any system which deploys signs, any signifying system) to produce meaning⁴⁵.

Hall menar ett sätt att förstå kultur är som delad mening, eller delade 'conceptual maps'⁴⁶ och han beskriver begreppet representationer genom att presentera olika representationssystem och länka dessa till varandra. Det första menar han är våra konceptuella kartor, det vill säga de mentala representationer som vi bär omkring på i våra egna huvuden. Dessa skapar en typ av representation, eller tolkning, av världen och är nödvändiga för att vi ska kunna tolka världen meningsfullt⁴⁷ och de mentala representationerna delar vi, mer eller mindre, inom en viss kultur. Genom språket, som Hall benämner som det andra representationssystemet, kommunicerar, men även konstruerar, vi mening mellan varandra. Han använder ordet *tecken* ("signs") och syftar med detta på ord, ljud eller bilder som bär på mening⁴⁸ och för att kunna tolka dessa tecken behöver vi för det första ha tillgång till de två ovan nämnda representationssystemen och för det andra behöver vi, vad Hall benämner som, *koder* ("codes"). Koderna fungerar genom att stabilisera en länk mellan våra mentala representationer och språket med sina tecken⁴⁹. Vad jag är intresserad av att undersöka i mitt material är den produktion av mening som sker i kommunikationen kring kroppar och kroppsfett inom olika sammanhang. Eftersom jag utgår ifrån mina informanternas perspektiv kommer jag alltså inte undersöka de olika språkliga representationerna i sig, utan snarare undersöka den mening som konstrueras i relationen mellan mina informanternas 'conceptual maps' och den språkliga mening som konstrueras och (mer eller mindre) delas inom de olika sammanhangen⁵⁰. Jag kommer att undersöka meningen som skapas kring kroppar och kroppsfett genom

⁴⁴ Hall, Stuart, "The work of representation", I: Hall, Stuart (ed.), *Representation. Cultural Representations and Signifying Practices*, London: Sage, 1997, s 25

⁴⁵ Hall (1997), s 61

⁴⁶ Hall (1997), s 21

⁴⁷ Hall (1997), s 17

⁴⁸ Hall (1997), s 18

⁴⁹ Hall (1007), s 21

⁵⁰ När jag skriver delad mening förstår jag det snarare i termer av en kunskap om den mening som till exempel 'fet' får inom en viss kultur än att den skulle vara delad i termer av att man som individ nödvändigtvis ser den som "riktig" eller ens önskvärd.

att analysera de representationer och tecken kopplade till kroppar och kroppsfett som mina informanter beskriver i sina utsagor.

Meanings, consequently, will always change, from one culture or period to another. There is no guarantee that every object in one culture will have an equivalent meaning in another, precisely because cultures differ, sometimes radically, from one another in their codes -the ways they carve up, classify and assign meaning to the world⁵¹.

Kultur kan alltså definieras som delad mening, eller delade 'conceptual maps' och Hall beskriver kultur som både rörlig och föränderlig. Genom att förstå kultur, och dess representationer, i rörliga termer blir därmed representationer som begrepp ett verktyg som gör det möjligt för mig att undersöka förställningar om kroppsfett i olika (kulturella) sammanhang, i det här fallet heteronormativa respektive queera sammanhang. Den delade mening som skapas kring kroppsfett inom heteronormativa är nödvändigtvis inte densamma som skapas inom queera sammanhang, även om man kan anta att det finns åtminstone en viss överlappning eftersom även queera sammanhang är en del av samhället i stort.

Teori och begreppsdiskussion

Jag kommer här att diskutera mina begrepp jag använder mig av och på vilket sätt som gränser jag drar kan vara, och är, problematiska och sedan kommer jag att presentera mina teoretiska utgångspunkter. Men innan jag gör detta kommer jag kort att presentera en beskrivning av fettaktivism.

Begreppsdiskussion

Jag ser många av de begrepp som jag använder mig av som både problematiska och nödvändiga och jag utgår ifrån att gränserna jag (provisoriskt) drar genom att till exempel göra skillnad på queercommunityt och det omgivande samhället är flytande, rörliga och att olika sammanhang mer eller mindre överlappar varandra. En del av in kompromiss med problematiken har varit att sätta citationstecken kring ordet 'fet'. Detta för att jag ser min uppsats som en del av ett normkritiskt projekt där jag även vill ifrågasätta kategorier som 'fet' eller 'smal'. Jag tror inte att det är möjligt, eller tycker att det är önskvärt heller för den delen, att tydligt avgränsa kategorierna⁵² och jag utgår ifrån att 'fet' har och får olika betydelse i olika sammanhang i olika tider och att kategoriens ”innehåll” därmed inte går att fastställa en gång för alla⁵³. På samma sätt ser jag heteronormativa respektive queera sammanhang som svåra, eller rent av omöjliga,

⁵¹ Hall (1997), s 61

⁵² Jmf: Murray (2008), s 3

⁵³ Se: Kyrölä (2010), s 11

att (tydligt) avgränsa. När jag skriver queer syftar jag framförallt på spektrat av HBT (homo, bi och trans) men även viss sorts heterosexualitet som faller utanför ramarna för heteronormativiteten. Detta är kopplat till min queerteoretiska ansats på ämnet kroppsfett vilket jag kommer att diskutera i teoridelen. Men när jag skriver queercommunityt har jag dock valt att avgränsa detta till HBT-communityt och valt att inte inkludera 'heterosexuella' sammanslutningar som man av olika anledningar skulle kunna läsa som queera. Jag valde att intervjua queera fettaktivister, som har det juridiska könet kvinnor men som inte (alla) identifierar sig som kvinnor. Ordet 'kvinna' blir av den anledningen problematiskt att använda och därför har jag även i det fallet valt att sätta citationstecken när jag använder mig av det, men med undantag när ordet kvinna förekommer i andra författares och teoretikers resonemang. Jag utgår ifrån att betydelsen av kroppar, och kroppsfett, skiljer sig beroende på vilken biologisk kropp man har, vilket kön man socialiserats till, och vilket kön som omgivningen uppfattar en som vilket är en av anledningarna till att jag inte har valt att använda mig av mer könsneutrala ord eller könsneutrala pronomen. Ett annat skäl till att jag enbart använder mig av pronomet hon när jag beskriver mina informanter är att det av anonymiseringsskäl var mer lämpligt att använda samma pronomen om alla informanterna.

Queerteori

Genom ett queerteoretiskt perspektiv ämnar jag att undersöka ämnet kroppsfett i relation till heteronormativa föreställningar om sexualitet och genus och genom detta undersöka om, och hur, man kan förstå kroppsfett som en av faktorerna som strukturerar dessa kategorier. Med ett queerteoretiskt perspektiv menar Fanny Ambjörnsson att man intresserar sig för föreställningar om normalitet och avvikelser, och det är den normerande heterosexualiteten som står i fokus i forskningen, hur den skapas, upprätthålls och fungerar⁵⁴. Heteronormativiteten verkar genom att dra och upprätthålla gränser mellan den normgivande heterosexualiteten, det vill säga *en viss sorts heterosexuellt liv*, och det som faller utanför⁵⁵. Ambjörnsson menar att två utgångspunkter är grundläggande för heteronormativiteten: gränsen mellan homo-och heterosexualitet, samt gränsen mellan män och kvinnor⁵⁶. Det är alltså framförallt sexualitet och genus som queerteoretiker intresserar sig för. Så vart kommer kroppsfett in bilden?

Judith Butler menar att normer kring kön opererar genom att vissa ideal när det kommer till femininitet respektive maskulinitet avkrävs, dessa ideal går vanligtvis att relatera till idealiseringen av heterosexualiteten⁵⁷. Jag förstår detta i termer av att ideal kring femininitet och maskulinitet dikterar villkoren för ”god” heterosexualitet och att de ideal som Butler beskriver bland annat handlar om hur kroppsfett förväntas, och avkrävs, formas.

⁵⁴ Ambjörnsson, Fanny *Vad är queer?*, Stockholm: Natur och Kultur, 2006, s 51-52

⁵⁵ Ambjörnsson (2006), s 60

⁵⁶ Ambjörnsson, (2006), s 52

⁵⁷ Butler, Judith, *Bodies that matter. On the Discursive Limits of "Sex"*, New York : Routledge, 1993, s 232

Queerteori menar Ambjörnsson vidare är flytande och föränderligt och vad som framställs som normalitet och avvikelse, skiljer sig mellan platser, kulturer och tider⁵⁸. Detta, menar jag, öppnar upp för möjligheten att i min analys av föreställningar om kroppsfett undersöka hur normalitet och avvikelse skapas i dessa föreställningar, inte bara inom det heteronormativa samhället, utan även inom ett queert community. Men det är inte bara huruvida, och på vilket sätt, föreställningar om kroppsfett skiljer sig mellan de olika sammanhangen som är intressant utan även hur normalitet och avvikelse struktureras i relation till varandra.

Tiina Rosenberg menar att heteronormativiteten fungerar genom att utesluta avvikelser ur normen och dela upp i kategorierna vi/de, men, även genom assimilering av avvikelser in i normen⁵⁹. En resa uppåt inom ramarna för heteronormativiteten innebär att den som avviker behöver anpassa sina värderingar, önskemål och sitt beteende till dominerande ideal, och Rosenberg beskriver detta som ett dilemma som är omöjligt att lösa, för oavsett hur mycket den som avviker anpassar sig kommer den alltid avvika från den fortfarande rådande heteronormativiteten. Kroppar skulle alltså utifrån Rosenbergs resonemang struktureras upp i 'smala'/'feta', och man kan läsa assimileringen som en logik som gör gällande att den bantande 'feta' kroppen klättrar i relation till den 'odisciplinerade' 'feta' kroppen. Men den 'feta' kroppen skulle i teorin kunna transformeras till en 'smal' kropp som hamnar inom ramarna för normaliteten, vilket jag menar är en logik som inte går att (på samma sätt) på till exempel homosexuella⁶⁰. Det finns således flera faktorer som bidrar till hur grupper, personer och kroppar, hierarkiseras i relation till heteronormativiteten, och jag menar att kroppsfett skulle kunna vara en av dessa faktorer.

Kropp, kön och materialitet

Elisabeth Grosz pekar på konceptet kropp som social konstruktion men menar att man, trots detta, inte kan bortse från en biologisk, materiell, kroppslig dimension⁶¹. De materiella skillnaderna mellan kroppar menar Grosz ifrågasätter att kroppen skulle vara ett blankt papper, *tabula rasa*, där sociala konstruktioner av femininitet och maskulinitet rätt och slätt kan appliceras på med samma resultat oavsett typ av kropp⁶². Det finns ingen Kropp, det finns bara kroppar, med *olika* kön, *olika* färger, och *olika* storlekar och former⁶³. Grosz pekar alltså inte bara på de materiella könsskillnaderna som finns mellan olika typer av kroppar utan även på andra typer av materiella skillnader, som till exempel storlek. Utifrån hennes resonemang kan man alltså läsa storleken på kroppen som en faktor som gör att

⁵⁸ Ambjörnsson, (2006), s 79

⁵⁹ Rosenberg (2003), s102

⁶⁰ Rosenberg (2003), s 103

⁶¹ Grosz, Elisabeth, *Volatile Bodies. Towards a Corporeal Feminism*, Bloomington: Indiana University Press, 1994, s 18 &58

⁶² Ibid.

⁶³ Grosz (1994), s 19

maskulinitet och femininitet på olika resultat på olika typer av kroppar. Grosz menar att biologi begränsar oss, men även om vi måste anta att det finns *vissa* gränser kan vi inte veta hur dessa ser ut eller vilka möjligheter vi har att överkomma och flytta dessa gränser⁶⁴.

Judith Butler kritiserar uppdelning mellan kropp och kultur genom att ifrågasätta att den könade materialiteten ("the materiality of sex") förstås i termer av det som *bär* den sociala konstruktionen, och därmed inte i sig kan vara en social konstruktion⁶⁵. Butler menar att vad som konstituerar kroppens konturer och rörelser är materiellt, men materialitet behöver omformuleras som effekten av makt, närmare bestämt som maktens mest effektiva effekt⁶⁶. Könsskillnader, menar Butler är oskiljaktiga från normerna kring kön, men det är inte att påstå att normer kring kön *skapar* materiella könsskillnader⁶⁷. Normer materialiserar snarare kroppar och dessa normer grundar sig även i exklusion, vissa kroppar exkluderas och andra kroppar inkluderas inom ramarna för normativiteten⁶⁸.

Kroppsliga faror & patologisering

Can it be that in West, in our time, the female body has been constructed not only as a lack or absence but with more complexity, as leaking, uncontrollable, seeping liquid; as formless flow; as viscosity, entrapping, secreting; as lacking not so much or simply the phallus but self-containment- not a cracked or porous vessel, like a leaking ship, but formlessness that engulfs all form, a disorder that threatens all order?⁶⁹

Grosz menar att kvinnors kroppsliga processer i större utsträckning än män framstår som ett problem som kräver social kontroll, till exempel i samtida diskurser kring AIDS där kvinnor gör ansvariga för att inte sprida smittan (vidare)⁷⁰. Men kvinnors kroppar är inte de enda som genom historien blivit sammankopplade med faror eller sjuklighet. Ambjörnsson definierar, som jag även diskuterat ovan, patologisering av de som avviker som ett av de sätt som heteronormativiteten verkar⁷¹, och Butler menar att termen "queer" fått sin kraft genom sin koppling till anklagelse, patologisering och förolämpning. Det är genom detta, menar Butler, som sociala band bland homofoba communityn genom tiderna skapats⁷². Utifrån detta kan man dra paralleller till nutida föreställningar om kroppsfett och 'feta'

⁶⁴ Grosz (1994), s 187

⁶⁵ Butler (1993), s 28

⁶⁶ Butler (1993), s 2

⁶⁷ Butler (1993), s 1

⁶⁸ Butler (1993), s 188

⁶⁹ Grosz (1994), s 203

⁷⁰ Grosz (1994), s 197

⁷¹ Ambjörnsson (2006), s 79

⁷² Butler (1993), s 226

människor, till exempel genom den rådande hälsodiskursen som gör gällande att ”mycket” kroppsfett är ohälsosamt och till och med dödligt⁷³.

Kroppsideal och makt

Grosz menar alltså att det bara finns specifika kroppar som på olika sätt är könade och etnifierade, men en viss typ av kropp, fortsätter Grosz, tenderar att få funktionen som modell för alla kroppar, som ett dominerande ideal, som Kroppen⁷⁴.

Cicatrizations and scarifications mark the body as a public, collective, social category, in modes of inclusion or membership; they form maps of social needs, requirements, and excesses. The body and its privileged zones of sensations, reception, and projection are coded by objects, categories, affiliations, lineages, which engender and make real subject's social, sexual, familial, marital, or economic position or identity within a social hierarchy. Unlike messages to be deciphered, they are more like a map correlating social positions with corporeal intensities⁷⁵.

Grosz menar att kroppar har yttre inskriptioner som är ett resultat av vad kroppen intar eller inte intar, till exempel i form av bantning, men även av rörelsemönster, kläder och makeup. Men, dessa inskriptioner, är inte bara ett resultat av ”frivilliga” handlingar och val utan även av omvärldens tvång. Genom detta konstrueras kroppar som respektabla, eller i andra fall, icke-respektabla i relation till de omgivande kulturella kraven⁷⁶. Dessa kroppsliga inskriptioner är varken naturliga eller ahistoriska och dessa inskriptioner, menar Grosz, skapar kroppar som är mottagliga för rådande makstrukturer⁷⁷. Vi är självobserverande och självproducerande, och därmed indragna i olika nätverk av makt, men detta reducerar oss aldrig till enbart passiva i relation till dessa nätverk⁷⁸.

Butler menar att det inte finns något subjekt *innan* eller *bakom* konstruktionen av subjektet, men det betyder inte att det är helt begränsat av, eller reducerbar till, sin konstruktion. Varken total lydnad eller total vägran är möjlig: ”It is the space of this ambivalence which opens up the possibility of a reworking of the very terms by which subjectivating proceeds -and fails to proceed”⁷⁹. Förbud får inte alltid den effekt som förväntas och producerar därmed inte alltid en foglig kropp som lever upp till idealen för vad en normativ kropp är⁸⁰.

⁷³ Kyrölä (2010), s 7

⁷⁴ Grosz (1994), s 19

⁷⁵ Grosz (1994), s 140

⁷⁶ Grosz (1994), s 142

⁷⁷ Ibid.

⁷⁸ Grosz (1994), s 144

⁷⁹ Butler (1993), s 124

⁸⁰ Butler (1993), s 64

Motstånd, agens och instabilitet

Subjektet som motsätter sig sin konstruktion gör det alltid i viss mån inom ramarna för den konstruktionen. Subjektets agens blir därmed involverat i de relationer av makt som subjektet motsätter sig. Men, poängterar Butler, det betyder inte att subjektet och dess agens är möjliga att reducera till sin existerande konstruktion⁸¹. Motstånd, menar Butler, är länkat till möjligheten till misslyckande⁸², men misslyckande eller vägran att *repetera* förändrar inte de normativa kraven i sig. Kraven fortsätter att ställas men ”misslyckandet” skapar instabilitet⁸³.

Grosz menar att kroppen varken är naturligt eller medfött specifik i sin sexualitet eller sitt kön, utan står obestämt i sin specificitet utanför sin sociala konstruktion. Detta gör kroppen till en öppen samling av mening med möjligheterna att skrivas om, fyllas med ny mening och konstitueras på nya sätt⁸⁴. Hon menar att det är genom ett fält av olikheter, av andra typer av kroppar och subjekt, och genom att bekräfta det mångfacetterade, som vi kan underminera de normer som skapar en ideal Kropp⁸⁵.

Analys

Jag kommer nedan inspirerad av representationsanalys som metod, och med mina teoretiska utgångspunkter som verktyg, genomföra en tematiserad analys utifrån några centrala teman som jag hittat i mitt material. De tre teman som jag valt att strukturera min analys kring är följande: det genuskodade fettet, den begärliga kroppen samt kroppslig disciplinering och respektabilitet.

Det genuskodade fettet

Alex – När du säger heterofeminitet, tillhör då det en smal kropp, blir man queer bara genom att vara större?

Klara – Ja alltså jag tror. Jag är inte hundra på det här. Men jag tror att vara för stor, det här är verkligen, jag vet inte, men jag tänker mig att vara för stor i en queerkrets gör det lättare att uttrycka en femininitet som annars skulle ses som mer hetero för att man skaver på något sätt. Men det är jag inte säker på men det skulle vara intressant att testa. Men det beror väll lite på vilket sätt man ska skava i sin feminitet. Det blir ju svårare att vara en god heterosexuell, tänker jag mig, om man väger för mycket, eller jag vet inte om det blir det, men om man tänker sig verkligen normativt hardcore på något sätt.

⁸¹ Butler (1993), s 122-123

⁸² Butler (1993), s 105-106

⁸³ Ibid.

⁸⁴ Grosz (1994), s 60-61

⁸⁵ Grosz (1994), s 19

Klara beskriver i citatet en representation av den 'stora' kroppen som normbrytande i egenskap av 'stor', och säger att det är möjligt att den 'stora' kroppen gör det svårare att uttrycka, vad hon kallar heterofeminitet. Den 'stora' kroppen blir i Klaras beskrivning en representation för det som 'skaver', det vill säga det som avviker i relation till heterofeminiteten. Den normativa kroppen är en slank kropp, menar Kyrölä⁸⁶, och utifrån detta kan man tolka den 'stora' kroppen, precis som Klara beskriver, som avvikande. Om 'feta' kroppar hotar uppdelningen mellan män och kvinnor, som Kyrölä hävdar⁸⁷, kan man även dra slutsatsen att den konventionellt könade kroppen säkerställer den. Den 'feta' kroppen kan utifrån Ambjörnssons diskussion, kring uppdelningen mellan män och kvinnor som en av heteronormativitetens grundläggande principer⁸⁸, läsas som normbrytande genom att den avviker från, och/eller skapar en instabilitet i relation till, heteronormativitetens krav på konventionellt könade kroppar. Det blir (kanske) svårare att vara en "god" heterosexuell om man är 'fet' och/eller väger 'för mycket' menar Klara. Den koppling som Klara gör mellan kroppsfett och heterosexualitet kopplar även samman kroppsfett och begär.

Resonemangen ovan man jämföra med Murrays forskning som visar att bantningsnarrativ framställer 'feta' kvinnliga kroppar som mindre begärliga inför den manliga heterosexuella blicken och att minska i vikt blir därmed ett sätt att blir (mer) begärlig inom ramarna för heterosexualiteten⁸⁹. I citatet ovan menar jag att Klara beskriver representationer av kroppar som synliggör kroppsfett som en av de faktorer som (potentiellt) konstruerar en "god" heterosexualitet.

Men, vad man kan fråga sig är om det handlar om kroppsfett i sig eller om det handlar om viljan respektive oviljan att disciplinera kroppsfettet. Man kan diskutera huruvida man fortfarande är, och/eller kan vara, en "god" heterosexuell även om man har 'mycket' fett på kroppen men utövar självdisciplin för att bli smalare?

Jag finner även relationen mellan kroppsfett och, vad Klara kallar, heterofeminitet intressant för den skiftande betydelse som Klara beskriver att den får i olika sammanhang. Klara beskriver hur den mening som skapas kring kroppsfett som potentiellt normbrytande i sig, inom queercommunityt, snarare än begränsar, möjliggör en viss position och en viss estetik. Det vill säga en position och en estetik som Klara beskriver skulle ses som heterofeminitet på en annan (smalare) kropp. Vad som möjliggör den positionen och estetiken är just att kroppsfettet får en betydelse av potentiellt normbrytande i sig, och i relation till ett community där det som 'skaver' premieras, blir positionen och estetiken positivt laddad. Men, i relation till heteronormativa sammanhang, där konventionellt, 'icke-skavande', genusuttryck premieras blir positionen negativt laddad. Den 'stora' kroppen blir i citatet ovan en representation som

⁸⁶ Kyrölä (2010), s 87

⁸⁷ Kyrölä (2010), s 109

⁸⁸ Ambjörnsson (2006), s 52

⁸⁹ Murray (2008), s 127

fylls med en (potentiellt) normbrytande mening och den normbrytande mening som den 'stora' kroppen får överlappar mellan de olika sammanhangen som Klara beskriver. Men den mening som skapas skiljer sig åt genom att den laddas negativt respektive positivt i de olika sammanhangen vilket jag menar skapar representationer av den 'stora' kroppen som opererar både gränsöverskridande men även specifikt för och inom olika kulturella sammanhang. Att inta en position där man uttrycker heterofeminitet är förstås möjlig även för personer med andra (smalare) kroppar, vad jag syftar på är vad som är möjligt eller omöjligt inom ramarna för vad en queer kropp, en queer position, eller ett queert genus föreställs vara. Vad man kan fråga sig är om kroppsfeftet förstärker ett normbrytande genus eller om mängden kroppsfeft i sig potentiellt kan skapa en normbrytande genusposition?

Klara- Alltså verkligen, det är lättare tror jag också att bli läst som butch om man inte är trådsmaal eller om man är fet och så, jag tänker mig och jag visualiserar om man skulle vara jättesmal och ha butchigt uttryck blir det någon slags babydyke, babybutch grej. Att man blir wannabe, att man blir pojkestylish kanske. Men om man då har en större kropp är det mycket lättare att bli en butch och så att, och det pratade vi om, att om man har butch uttrycket och så kombinerar man det med fett när man mycket lättare den... fett på cis män kan ju vara pondus, en maktgrej, den här ölmagen på någon (.....) det är makt. Är man tillskriven en butchighet som kvinna så kommer man åt lite av den där maskulinitetsmakten, man transformerar sitt fett till nån slags positiv status eller så, jag vet inte riktigt.

Klara beskriver i citatet ovan hur kroppsfeft konstruerar en viss mening i relation till maskulinitet, och säger att det är lättare att inta en position som butch om man har en större kropp. Butch blir i citatet en representation som inte bara bär på mening i termer av maskulint genus, utan även i termer av en större mängd kroppsfeft. Genom en position som butch säger Klara att man som 'kvinna' kan komma åt, vad hon kallar för, maskulinitetsmakten då fett på cis-män⁹⁰ kan symbolisera pondus. Den 'stora' kroppen blir i Klaras resonemang ovan, i linje med Bordo, Murrays och Kyröläs resonemang som gör gällande att kraven på en smal och slank kropp i större utsträckning riktas mot kvinnor⁹¹, en representation med en tydlig genusdimension genom att kroppsfeftet, och hur det är distribuerat på kroppen, är genuskodat och får olika betydelse på olika kroppar. Den 'jättesmala' kroppen blir i citatet en representation som får sin mening i relation till frånvaron eller avsaknaden av något, i det här fallet kroppsfeft. Den 'jättesmala' kroppen beskrivs här som begränsad, frånvaron av 'rätt' mängd kroppsfeft gör det svårt för den 'jättesmala' kroppen att inta positionen som butch.

Frånvaron av kroppsfeft konstruerar en viss mening alltså och de språkliga tecken som Klara använder för att beskriva den mening som denna frånvaro bär på är babybutch, babydyke, wannabe och

⁹⁰ Cis-män syftar på personer med en biologisk manskropp, som har det juridiska könet man, som definierar sig själva som män och som av omgivningen blir lästa som män, med andra ord, män som inte är transpersoner.

⁹¹ Bordo (1993), s 204, Kyrölä (2010), s 83, och Murray (2008), s 40

pojkestylish. Flera av dessa tecken har en åldersdimension och i relation till dessa tecken läser jag ordet butch som en representation som får symbolisera den (mer) vuxna manligheten. De tecken som Klara använder sig av för att beskriva vilken betydelse tecknet butch får *utan* en större mängd kropps fett är tecken som snarare är knutna till den (unga) pojkigheten. Man kan i det här citatet läsa kropps fett som en faktor som inte bara konstruerar genus olika beroende på hur stor kropp man har, utan även en faktor som potentiellt konstruerar 'ålder' olika beroende på hur stor kropp man har.

Vad Klara även beskriver i citatet ovan är hur denna genuskodning nödvändigtvis inte behöver handlar om den biologiska kroppen, utan även kan handla om genusuttryck. Kroppsfettet blir således gränsöverskridande när det kommer till kroppar, men, jag tolkar det dock inte i termer av att en viss mängd fett på en maskulin kvinnokropp därmed skulle få samma betydelse som samma mängd fett på en maskulin mans kropp⁹².

Jenna - // ... nu så tycker jag ändå att det känns som att det har luckrats upp ganska mycket. Att folk pratar om fett och så. Men jag upplever ändå fortfarande att om man är tjock så blir man väldigt mycket, kanske inte väldigt mycket kön, men väldigt mycket genus. Att antingen så blir man väldigt mycket femme, default-läget på nåt sätt om man har kvinnokropp och är queer verkar vara, om man är tjock, är att man blir maskulin, det verkar vara nåt slags default upplever jag. Men om man överdriver sin femininitet väldigt mycket kan man också bli femme, man kan fortfarande inte vara androgyn eller såhär, man kan, det är fortfarande svårt att ha ett flytande genus som tjock upplever jag.

Jenna beskriver i citatet hur den 'tjocka' kroppen blir en representation som får en tydligare genusdimension än vad den 'smala' kroppen får. Men, hon beskriver en distinktion mellan kön och genus. Jag tolkar i hennes resonemang genus i termer av genusuttryck som inte nödvändigtvis är knutna till biologiska kön, vilket man kan koppla samman med även Klaras resonemang ovan. Det genuskodade kroppsfettet är i båda deras resonemang gränsöverskridande när det kommer till 'biologiskt *könade*' kroppar, men har i både Klaras och Jennas resonemang en tydligare *genus*dimension. Jenna beskriver att den 'tjocka' kroppen får väldigt stark genusprägel vilket man kan jämföra med Kyröläs resonemang kring representationer av den 'tjocka' kvinnan som både maskuliniserad och hyperfeminin⁹³. Den 'tjocka kroppen' blir således en representation som inte får sin mening begränsad till *antingen* femininitet eller maskulinitet, men däremot blir begränsade i relation till androgyniteten. Jenna beskriver hur den 'tjocka' kroppen får en genus specifik mening som gör det svårt att som 'tjock' ha ett androgyn och/eller flytande genus. Denna genus specifika mening konstruerar kropps fett som en faktor som antingen möjliggör eller begränsar en androgyn position och estetik. Jenna beskriver att default (eng: standard)-läget för en 'tjock'

⁹² Se: Grosz (1994), s 18 & 58

⁹³ Kyrölä (2010), s 102

kropp är en maskulin genusposition, vilket visar på vad jag diskuterat ovan, att kroppsform är en strukturerande faktor när det kommer till genus. En maskulin genusposition är, enligt Jenna, lättare att inta om man är 'tjock'. Hon säger också att om man "... överdriver sin femininitet väldigt mycket kan man också bli femme...". Att det krävs att man överdriver sin femininitet för att bli läst som feminin/femme, visar dock på att en 'tjock' feminin person inte är "väldigt mycket genus" utan snarare behöver göra ansträngningar för att vara genusspecifika, åtminstone när det kommer till femininitet.

Men, en möjlig tolkning kan vara att 'tjocka' kroppar inte nödvändigtvis blir lästa som mer *genusuttryck*, men däremot blir lästa som mer *kropp* och kroppar är, som bland annat Grosz menar, alltid könsspecifika⁹⁴. 'Smala' kroppar blir enligt Jenna lättare lästa som flytande genus, vilket jag tolkar som mindre kroppsliga. Det vill säga, det flytande genuset är inte lika begränsat av sin kroppslighet, sin materialitet, medan den 'tjocka' kroppen har svårare att tangera eller överkomma gränserna för kroppsligheten. Man kan läsa det i termer av att den 'tjocka' kroppen i dessa resonemang får begränsade rörelsemöjligheter, den 'tjocka' kroppen blir (mer) specifik i sin kroppslighet än vad den 'smala' kroppen blir och kan därmed inte (i samma utsträckning) röra sig 'utanför' det kroppsligt specifika.

Den begärliga kroppen

Alex - Men vilka kroppar får vara synlig? Vilka...

Jenna - // ... jag tycker att kroppen inte syns i Stockholm alls. Och därför så är det så att, det är nånting som betraktas som positivt, så att dom kroppar som syns det är dom som avviker på ett negativt... Nä det är inte sant såklart, det finns ju dom som har, jo men faktiskt, det finns ju dom som har kroppar som uppfattas som väldigt begärliga och så men dom, det synliggörs ju sällan att det är deras kroppar som skulle göra dom begärliga. Utan det som synliggörs är ju, alltså man pratar då om andra statuspositioner eller andra egenskaper som hör liksom till psyke, inte soma (...) cool, eller man gör coola saker eller man är smart eller, jag upplever inte att det pratas så mycket om kroppar.

I citatet beskriver Jenna en distinktion mellan begreppen psyke och soma, vilket man kan jämföra med dikotomin kropp/tanke, där tanken genom tiderna associerats med män och kroppen med kvinnor⁹⁵. I citatet blir den 'smala' kroppen en representation som symboliserar det icke-kroppsliga medan den 'tjocka' kroppen däremot blir en representation som symboliserar det kroppsliga.

Bordo menar att man kan läsa den 'smala' androgyna kroppen som både som en assimilering in i manliga kroppsnormer genom att kvinnliga former neutraliseras men även som en symbol för kvinnlig

⁹⁴ Grosz (1994), s 19

⁹⁵ Grosz (1994), s 4

frigörelse från den reproduktiva kroppen⁹⁶. Den 'smala' kroppen blir i citatet en representation som bär på mindre 'kroppslig' mening och utifrån Bordos resonemang man läsa den som en representation som kan frigöra sig från det kroppsliga och kvinnliga, men man kan även läsa den som en representations om kan röra sig mot det mindre/icke-kroppsliga och manliga. Jenna beskriver den 'tjocka' kroppen som en representation som i ett sammanhang där det pratar lite om kroppar, blir synlig i egenskap av sin avvikelse. Den 'tjocka' kroppen blir en mindre rörlig representation som får sin mening knuten till det som avviker, och eftersom det är kroppen som avviker blir den 'tjocka' kroppen en representation som knyts till det kroppsliga. Den normativa smala kroppen menar Murray är delaktig i uppdelningen mellan och konstituerandet av vissa kroppar som normativa och andra som avvikande⁹⁷ och det är en liknande uppdelning som Jenna beskriver.

Klara - Samtidigt som det fanns, jag minns när jag började hänga på queerklubbar, en enorm glädje i det här lekandet med hur man såg ut, och estetiken och faktiskt en glädje i att vara fåfång och känna sig snygg. Man får faktiskt vara snygg som feminist också (skratt). Men vara snygg på andra sätt. Det kändes ju som att det var en slags... när jag skulle vara naturligt snygg (när hon var tonåring och såg sig själv som heterosexuell, min anm.) att det var en regim jag lade på mig, en disciplinering som egentligen var ganska tråkig på det sättet som jag reglerade mig själv. Och det var ju skönt att slippa det, den delen.

Klara beskriver i citatet queerklubbarna som en plats där hon upptäckte en enorm glädje i att vara fåfång och känna sig snygg, men på andra sätt (än i heteronormativa/heterosexuella sammanhang, min anm.). Hon beskriver således andra ideal inom queercommunityt än i andra sammanhang, vilket är ett resonemang som Auerbach et.al och Tucker stödjer, de menar att idealen inom det lesbiska communityt skiljer sig från idealen i heteronormativa sammanhang⁹⁸. Tucker beskriver det i termer av ett skifte av förväntningar, från att banta för att bli smal till att träna för att bli stark, men Klara beskriver skiftet hon upplevde när hon började hänga på queerklubbar i mer frigörande termer. Myers et.al menar att idealen inom det lesbiska communityt kan upplevas som lika begränsande som idealen i heteronormativa sammanhang⁹⁹, men, Klaras resonemang ovan visar på hur en annan mening kring dessa ideal skapas inom queercommunityt/queerklubbar. I citatet blir representationer kring estetiken och fåfängan, inom queera sammanhang, kopplade samman med möjligheter. Auerbach et.al och Tucker diskuterar det lesbiska communityt specifikt och genom Klaras beskrivning av queerklubbar kan man läsa det queera communityt som ett sammanhang som mer eller mindre skiljer sig från det lesbiska communityt. Men man kan koppla samman Klaras beskrivning med Tuckers resonemang kring det manliga

⁹⁶ Bordo (1993), s 208

⁹⁷ Murray (2008), s 34

⁹⁸ Tucker (1998), s 40, och Auerbach &Bradley (1998), s 34

⁹⁹ Myers, Anna, Taub, Jennifer, Morris, Jessica F. &Rothblum, Esther D (1998), s 24

homosexuella/queera communityt som präglat av ideal kring just estetik och fåfänga ('appearance-focused fashion standards')¹⁰⁰. Men både Tucker och Kiley, som även hans resonemang är inne på samma linje, beskriver dessa investeringar i kroppar och estetik som snarare negativt laddad till skillnad från Klara som beskriver dessa investeringar som positivt laddade. Klara beskriver hur hon (när hon var tonåring och såg sig som heterosexuell, min anm.) ägnade sig åt reglering och disciplinering för att vara 'naturligt' snygg men att hon genom inträdet i queera sammanhang kunde släppa denna disciplinering och ägna sig åt fåfänga och estetik som genererade glädje. Klara beskriver dels den reglering och disciplinering som Bordo menar sker av, framförallt kvinnliga, kroppar som en företeelse framförallt kopplat till heterosexualitet. Det queera communityt däremot beskriver hon som ett sammanhang (mer) befriat från denna reglering och disciplinering och utifrån detta kan man tänka sig att även förväntningarna på disciplinering av kroppsfett ser (mer eller mindre) annorlunda ut inom det queera communityt. Natalie beskriver queera sammanhang i liknande termer som Klara.

Natalie - För att, snarare kan man ju säga att stora kroppar eller kroppar på nåt sätt konstrueras på kanske ett mycket mer frigörande, fritt sätt, i ett queert sammanhang. Att man har fler möjligheter där då (...) pratat lite med Helen och vi har diskuterat det en dag, nu så säger vi ganska mycket samma sak men som om man tänker på ett sammanhang, ett icke-queert sammanhang så kanske man har ett sätt att konstruera sin kropp beroende på föreställningar om en attraktiv estetik där, och här kanske man har andra ingångar till exempel ja men som att konstruera sin femininitet och bli en mullig butch eller en femmig mullig, så att man har väll mer strategier kanske att göra sin kropp attraktiv. Omförhandla idén om den attraktiva kroppen, det finns ju också ett intresse av det på ett annat sätt och det är ganska kul.

Natalie menar att man inom ramarna för representationer av queer estetik har möjlighet att konstruera sin kropp på olika sätt, och beskriver här till exempel mulliga butchar eller femmes som representationer som i queera sammanhang får en positiv laddning och därmed även en annan betydelse än i andra sammanhang (där dessa representationer laddas negativt, min anm.).

Genom att Natalie beskriver att den mening som skapas kring queer estetik innebär *fler* möjligheter beskriver hon därmed att meningen som skapas kring heteronormativ estetik innebär *färre* möjligheter. I citatet är queera kroppar representationer som bär på mening, som Natalie menar, är frigörande.

Kroppen blir så att säga en representation där det skapas ett större utrymme för kroppen att *inte* vara den fogliga kropp som Butler beskriver¹⁰¹. Natalie beskriver även ett intresse inom queera sammanhang att omförhandla den mening som skapas kring den attraktiva kroppen, vilket öppnar upp för en mer mångfacetterad produktion av mening kring representationer av vad som är begärligt. De

¹⁰⁰ Tucker (1998), s 43

¹⁰¹ Butler (1993), s 64

representationer som omger den attraktiva kroppen får här en föränderlig betydelse, och kroppen blir en representation som i linje med Grosz resonemang, består av en öppen samling mening med möjligheterna att skrivas om, fyllas med ny mening och konstitueras på nya sätt¹⁰².

Alex - Vad jag nog fiskar lite efter är, det är ju hur dom här sakerna är kopplade, alltså, om dom här sakerna skiljer sig beroende på kroppar, förstår du hur jag menar? Dom här genusuttrycken som anses heta eller dom här genusuttrycken som anses ute såhär (inom queera sammanhang, min anm.), på vilket sätt påverkar det, alltså vilken plats får man beroende på kropp inom dom här normerna, har man samma möjligheter att ha, att läsas som dom här heta genusuttrycken eller dom här heta queeruttrycken såhär...

Natalie - Om man är stor?

Alex - Ja precis. Har man samma utrymme som andra kroppar?

Natalie - Alltså jag tror det. Du bara nej min uppsats, nu måste jag ta bort dig som informant.

I citatet ovan beskriver Natalie representationer av den 'stora' kroppen som (troligtvis) lika lite alternativt lika mycket begränsade som representationer av den 'smala' kroppen. Huruvida kroppen blir en representation som får symbolisera begärlighet respektive icke-begärlighet, som jag tog upp i frågan, menar hon inte är en mening som konstrueras olika beroende på kroppsstorlek. I det här citatet är det queera sammanhang vi diskuterar och därmed alltså den *queera* 'stora' kroppen. Natalie beskriver i citatet, till skillnad från till exempel Klara, *inte* den 'stora' kroppen som normbrytande inom queera sammanhang utan snarare som en kropp som existerar på samma premisser som den 'smala' kroppen. Begärlighet är i hennes resonemang inte nödvändigtvis kopplat till kroppsstorlek, till skillnad från både Murrays och Kyröläs resonemang kring framställningar av den (heterosexuella, min anm.) 'feta' kroppen som icke-begärlig¹⁰³, och därmed menar jag att kropps fett som en faktor som strukturerar heterosexualiteten blir synlig.

Kroppslig disciplinering och respektabilitet

Alex – Men menar du att, man på nåt, att när man har kläder på sig så har man ett ansvar att på nåt vis dölja det som inte anses attraktivt...?

Jenna - Ja dels det, men inte bara det. Jag tänker också att till exempel, om vi säger såhär, ansvaret att inta en respektabilitet till exempel. Att vara en respektabel människa, det är ändå ett ansvar som vi tillskrivs för att vi

¹⁰² Grosz (1994), s 60-61

¹⁰³ Murray (2008), s 91

ska kunna få vara med i samhället, och då om vi föreställer oss en person som... mm... jag har ju till exempel jobbat med, ganska mycket med psykiskt sjuka människor som måste ta psykofarmaka och då kan man gå upp väldigt mycket i vikt, och dessutom har man sällan så mycket pengar när man har det och då så har dom här personerna kanske dels, då kanske dom inte har så mycket kläder som dom kommer i längre och dom kan inte köpa nya heller liksom. Och då är det ju som att dom här personerna inte ses som, alltså man ser, man vill bortse från fettets för fettets är så skambelagt på nåt sätt, samtidigt så är det ju enda man reduceras till, är det här fettets, för att varför har man på sig den där jackan, den är ju för liten, det ser dom väll eller...

Jenna beskriver i citatet representationer av respektabilitet i termer av ett ansvar som hon upplever att vi behöver ta för att få vara en del av samhället. Hon beskriver representationer av respektabla kroppar inom heteronormativa sammanhang genom att beskriva hur den 'feta(re)' personen i citatet förväntas välja vissa typer av kläder, det vill säga kläder som inte är "för små", då det gör det (mer) uppenbart att personen gått upp i vikt. Representationen av den respektabla kroppen beskriver Jenna som kopplat till förväntningen och/eller kravet på att denna kropp ska formas på ett visst sätt och denna representation knyter i det här fallet kroppsfettet till skam, och därmed förväntas kroppsfettet, så gott det går, döljas. Grosz menar att vad kroppen intar, och inte intar, skapar kroppsliga inskriptioner¹⁰⁴. Den ökade mängden kroppsfett, och den mening som skapas i relation till de tecken som de kläder kroppen bär utgör, kan man läsa som dessa inskriptioner. Grosz menar vidare att dessa inskriptioner konstruerar kroppar som respektabla respektive icke-respektabla i relation till de kulturella kraven¹⁰⁵. I citatet beskriver Jenna hur de kläder som kroppen bär, och som i det här fallet *inte* döljer utan snarare synliggör den ökade/'stora' mängden kroppsfett, förstärker den (skampräglade) mening som den ökade/'stora' mängden kroppsfett får och hur en icke-respektabel kropp genom detta skapas. Motstånd är enligt Butler länkat till möjligheten att "misslyckas" att repetera, och detta "misslyckande" skapar instabilitet i de normativa kraven¹⁰⁶. I det här fallet beskriver Jenna att det är bland annat ekonomiska faktorer som skapar "misslyckandet" och man kan läsa dessa ekonomiska faktorer som de "ofrivilliga" kroppsliga inskriptioner som Grosz beskriver¹⁰⁷, men man kan även läsa det i termer av motstånd då subjektet "misslyckas" med att repetera de normativa kraven. Detta "misslyckade" repeterande skapar subjektets tillfälliga villkor¹⁰⁸, vilket i det här fallet är de villkor som omger en icke-respektabel kropp.

Natalie - Men, jag undrar, jag tänker, det här med, om man tänker, med kroppar så tror jag att man kan se billigare ut, man ser ju billigare ut om man är lite större. För häromdagen, för nån vecka sen, skulle jag på modekonferans och jag hade på mig ett par strumpbyxor och en stor T-shirt med en katt på, jättefin, så himla

¹⁰⁴ Grosz (1994), s 142

¹⁰⁵ Grosz (1994), s 142

¹⁰⁶ Butler (1993), s 105-106

¹⁰⁷ Grosz (1994), s 142

¹⁰⁸ Butler (1993), s 95

snygg, såg så himla fashion ut, och hade på mig jacka, en päls, var jättefin. Men när jag gick, det var Karlaplan, från att jag gick från dörren till att jag kom fram till konferansen, det tog kanske 25 minuter så blev jag kallad hora jättemånga gånger. Och nån sa såhär, men gud vad har du på dig, har du glömt byxorna hemma? (...) Det var så många kommentarer om att mina byxor saknade, medans jag förstod, jag tyckte ju att jag var fashion och att jag inte hade några byxor, det såg ju inte helt dumt ut. T-shirten gick ju ändå liksom precis där låren börjar kan man säga.

Alex- Mm

Natalie- Täckte ju stjärten ganska rejält. Det där är ju också bara förutsättningar av, vilka kroppsliga förutsättningar som personer har. Skulle jag var smal och lång skulle ju ingen kommentera att jag har glömt mina byxor. Men i relation till att mina ben är kurviga blev det mycket köttsligare, mycket kroppsligare. Jag var ju naken på ett annat sätt.

Natalie beskriver hur hennes klädval, strumpbyxor och stor T-shirt, möts av att folk kallar henne hora. Hennes klädval utgör ett tecken i situationen som i relation till hennes kropp skapar en representation som av andra språkligt beskrivs med ordet hora. Genom hennes klädval, i relation till hennes kroppsfett, länkas hennes kropp och de kulturella representationerna av ordet hora samman. I situationen artikuleras och skapas därmed en viss mening kring den 'stora' ('kvinnliga') kroppen som bär 'lite' kläder. Natalie beskriver hur den mening som skapas kring kroppar som bär 'lite' kläder konstrueras kring storleken på kroppen, och därmed blir en viss mängd kroppsfett en faktor som potentiellt konstruerar den mening som omger den 'billiga' kroppen. De kroppsliga inskriptionerna i form av klädval, får alltså olika betydelse beroende på kropp och kroppstorlek. Vad som kan vara värt att nämna är att jag minns att jag i intervjun blev förvånad över de reaktioner som Natalie beskrev, för att det är relativt vanligt nuförtiden att tjejer går i strumpbyxor och stora t-shirtar. Jag har den typen av kläder på mig och jag ser ofta andra tjejer som har den typen av kläder på sig och ingen har (vad jag har hört) skrikit hora efter oss. Men när jag tänkte efter insåg jag att det var '*smala*' tjejer jag brukade se i den typen av kläder, vilket uppenbarligen skapar olika reaktioner och icke-reaktioner. Skillnaden i reaktionerna kopplar Natalie samman med kroppslighet. Nathalie menar att de tecken som hennes klädval utgjorde, och dess kopplingar till det som är 'billigt', är kopplat till representationer av större kroppar och den mening som skapas kring dessa som kroppsligare, mer köttsliga, än smalare kroppar. Kyrölä menar att 'feta' kroppar har en stark koppling till känslor som äckel och skam och menar att vad dessa, skambelagda, kroppar misslyckats med att leva upp till är den medelklassiga kroppen och livsstilen¹⁰⁹. Jag skulle säga att reaktionen på Natalies klädval är kopplat vad som anses vara skamligt och inte. Att se 'billig' ut (som 'kvinna'), menar jag, vanligtvis inte är någonting som kopplas samman med den medelklassiga,

¹⁰⁹ Kyrölä (2010), s 83

normativa, och konventionellt könade kroppen och därmed inte heller med respektabiliteten. Natalie beskriver att den 'stora' kroppen blir mer kroppslig, och kroppsligheten blir problematisk i relation till respektabiliteten.

Jenna- // ... och genom att se queer ut kanske jag slipper i alla fall lite av den här fetterorn som kvinnor utsätter varann för hela tiden men inte tillräckligt mycket för det kan också vara liksom ett tecken på tolerans att dom är såhär, okej du ser lite queer ut men det här kan vi i alla fall ha gemensamt, det är inte bra att vara tjock, hur ska vi hantera det?

Disciplineringen av (den kvinnliga) kroppen, menar Bordo, är en strategi för social kontroll och detta menar hon skapar kvinnors kroppar som fogliga i relation till den ”goda” femininiteten¹¹⁰. I citatet beskriver Jenna hur kvinnor utsätter varandra för en disciplinering av den fysiska kroppen, närmare bestämt kroppsfettet. De representationer som Jenna beskriver artikuleras i situationen kan man läsa som representationer av femininitet som disciplineras av och som disciplinerar andra 'kvinno'kroppar och dessa kroppars kroppsfett. Jenna beskriver att hon genom att se queer ut slipper en del av den fetterorn som (heterosexuella, min anm.) 'kvinnor' utsätter varandra för. Utifrån Kyröläs resonemang kring 'stora' mängder kroppsfett som ett hot mot könsuppdelningen¹¹¹ kan man tänka sig att 'stora' queera kroppar i högre utsträckning skulle avkrävas disciplinering för att de inte bara hotar könsuppdelningen genom sitt kroppsfett utan även genom sin queera estetik. Men vad Jenna beskriver är snarare en viss befrielse från disciplineringen. Vad som blir synligt i citatet är representationer som knyter den ”goda” femininiteten till heterosexualiteten. Den queera kroppen, som i relation till heteronormativiteten är en avvikande kropp, görs inte delaktig i disciplineringen i samma utsträckning. Men Jenna beskriver även hur hon görs delaktig i disciplineringen av kroppen och menar att detta kan vara ett tecken, från deras sida, på tolerans. Vilket man kan jämföra med Rosenbergs resonemang kring hur assimileringen in i rådande (hetero)normer gör att ”avvikare” kan resa uppåt inom ramarna för heteronormativiteten, men det krävs en anpassning av värderingar, önskemål och beteende till dominerande ideal¹¹². Om man läser smalhet och slankhet, eller åtminstone en strävan mot detta ideal genom disciplinering av kroppsfettet, som ett heteronormativt krav blir vad Jenna beskriver som ett tecken på tolerans (även) en assimilering av den queera kroppen in i heteronormativiteten. Den queera kroppen som på andra sätt faller utanför ramarna för en ”god” (heterosexuell) femininitet, antas åtminstone *vilja* sträva efter de ideal som omger den ”goda” femininiteten som den queera kroppen fortfarande ”kan” sträva efter. I det här fallet det 'smala' kroppsidealet.

¹¹⁰ Bordo (1993), s 166

¹¹¹ Kyrölä (2010), s 109

¹¹² Rosenberg (), s 103

Alex - Mm, jag tänkte på det här med fikarumssituationen, och såhär i relation till dom queera sammanhang du hänger i, känner du, alltså det här med kvinnors disciplinerade blickar på varandra känner du att det är nåt som inte finns inom queera sammanhang eller känner du att, eller att, queers disciplinerade blickar på varandra är, det är inte alls lika starkt eller hur...

Jenna - Mm

Alex - ... tänker du kring det? Om du upplever en skillnad?

Jenna - Ja jag upplever absolut en skillnad, och den viktigaste skillnaden är ju att man inte förutsätter att alla människor vill inta samma genusposition eller vill... visst det finns ju såhär Veckorevyn hade såhär mulliga modeller för att man kan visa att tjocka kan också vara fina men det är liksom ingen heterosexuell kvinna som tror att nån annan heterosexuell kvinna helst av allt vill vara en mullig, kurvig, härlig människa liksom utan det kanske är ett andrahandsalternativ. Men i queera sammanhang så finns det ändå en föreställning om att man ah typ att, att det kan finnas en positiv potential i olika positioner och i olika kroppar såhär så på viset är det absolut mindre disciplinerat.

Jenna beskriver sedan disciplineringen av kroppen i relation till queera sammanhang och menar att den inte existerar på samma sätt där. De representationer av 'önskvärda' kroppar som Jenna beskriver är (mer) heterogena representationer där olika typer av kroppar och positioner är laddade med positiv potential. Representationerna är således mer mångfacetterade än de (heteronormativa) kroppar som Jenna beskriver i citatet innan. Den 'stora' kroppen tycks, utifrån Jennas resonemang, inte förväntas transformeras till en mindre kropp på samma sätt och/eller i samma utsträckning inom queera sammanhang. Förbud, menar Butler, skapar inte alltid en foglig kropp¹¹³. Den fogliga kroppen i det här fallet kan man läsa som en kropp som disciplinerar sitt kroppsfett för att fortsätta vara, alternativt bli, smal(are). Jenna beskriver representationer av den queera kroppen som inte förutsätts vara den fogliga kropp som lever upp till de normativa kroppsidealen, och genom detta skapas en öppning för motstånd. Representationen av den queera kroppen blir här en plats för omformulering av vad en 'önskvärd' och positivt laddad kropp är. Det är genom ett fält av olikheter, av andra typer av kroppar och subjekt och genom att bekräfta det mångfacetterade som vi kan underminera de normer som skapar en ideal Kropp menar Grosz¹¹⁴. Vilket är ett resonemang som kan applicera på de representationer av den queera kroppen som Jenna beskriver. Representationen av den queera kroppen i citatet är egentligen inte en representation av *en* queer kropp, utan snarare av queera kroppar, av *olika* typer av queera kroppar. Det är ett potentiellt fält av olikheter och en bekräftelse av det mångfasetterade som Jenna beskriver.

¹¹³ Butler (1993), s 64

¹¹⁴ Grosz (1994), s 19

Slutdiskussion

Genom att intervjua queera fettaktivister vill jag undersöka vilken mening som skapas kring kroppar och kroppsfett inom olika sammanhang, vilka begränsningar och möjligheter som skapas kring kroppar och huruvida dessa skiljer sig åt beroende på kroppsform och kroppsstorlek. Jag ville även undersöka vilken relation den mening som skapas kring kroppar och kroppsfett har till genus och sexualitet, och genom att använda mig av en queerteoretisk ansats ville jag undersöka om kroppsfett kunde vara en av de faktorer som *konstruerar* dessa kategorier och därmed vara en faktor som är delaktig i förståelsen och produktionen av kategorierna normalitet och avvikelse.

Vad jag märkt under intervjuerna och analysen av materialet är att kroppsfett är svårt att förstå utanför ramarna för sexualitet och genus, det finns en koppling mellan dessa kategorier och kroppsfett. Mitt material är präglad av vilken typ av informanter jag valde att intervjua, och deras icke-heterosexuella/queera genus-och/eller sexuella läggning har säkerligen präglad den koppling som jag beskriver och möjligen även förstärkt den, men jag tror fortfarande att den skulle gå att finna även om jag valt informanter som på grund av en privilegierad genusposition och sexuell läggning (möjligtvis) inte reflekterat speciellt mycket över sexualitet och genus. I mitt material hittar jag representationer av den 'stora' kroppen som potentiellt normbrytande och avvikande i relation till heteronormativa krav på konventionellt könade kroppar. Vilket beroende på sammanhang laddas med en negativ respektive positiv potential. I ett queert sammanhang där det normbrytande premieras fylls representationer av kroppar i olika storlekar och former med en annan innebörd och i dessa representationer artikuleras vissa möjligheter. Inom queera sammanhang möjliggörs fler (positivt laddade) för den 'stora' kroppen. De representationer av kroppar och kroppsfett som mina informanter beskriver är dock inte bara representationer som kan läsas som frigörande i jämförelse med representationer av 'stora' kroppar inom heteronormativa sammanhang. Den 'stora' kroppen beskrivs även som mer kroppslig, mer köttslig, än 'smala' kroppar och därmed *könad* på ett annat sätt, och genom detta artikuleras vissa begränsningar. Den 'stora' kroppen knyts i dessa representationer till sin avvikelse, vilket är kroppen, och till skillnad från det icke-kroppsliga har kroppen genom tiderna associerats med det som avviker. Den 'stora' kroppen knyts således till den problematiserade kroppsligheten. En androgyn position med ett flytande genus blir således svår för den 'stora' kroppen att inta då den har begränsade möjligheter att röra sig mot eller över gränserna för kroppsligheten och androgyniteten och ett flytande genus kräver att man kan göra detta. Den 'stora' kroppen beskrivs som en kropp som lättare kan inta positionen som butch vilket kopplas samman med att mer/'mycket' kroppsfett på en manskropp, eller i det här fallet en maskulin kropp, kan bli läst som pondus. Kroppsfett får alltså olika betydelse beroende på genus och genom detta

artikuleras även här en genusdimension. Sexualitet och genus är svåra att förstå frånskiljda från varandra. Om kroppsfett är en faktor som konstruerar genus, skulle jag säga, att kroppsfett även är en faktor som (mer eller mindre) konstruerar sexualitet. En av informanterna beskriver hur hennes queera utseende skyddar i viss mån skyddar henne från den disciplinering som (heterosexuella, min anm.) kvinnor utsätter varandra för och jag tolkar detta i termer av att hennes queera utseende knyts till en queer sexuell läggning och utanför ramarna för heterosexualiteten får kroppsfett en annan mening, inte bara inom queera sammanhang, utan även i andra sammanhang. Det tycks vara mindre viktigt hur mycket fett man har på kroppen om man inte är heterosexuell vilket pekar på kroppsfett som en faktor som faktiskt konstruerar (hetero)sexualitet.

Representationerna av kroppar och kroppsfett som jag analyserat i mitt material visar att det finns representationer som i viss mån överlappar mellan queera och heteronormativa sammanhang, men även på att det finns ett utrymme inom queera sammanhang där dessa representationer av kroppar o omformuleras och fylls med ny mening. I ett sammanhang där det som mina informanter beskriver finns ett intresse av att omformulera betydelsen av vilka kroppar som är 'önskvärda' eller attraktiva, och där man ofta diskuterar kroppar på ett annat sätt än i heteronormativa sammanhang, skapar det möjligheter, och minskar på begräsningarna, för bland annat 'stora' kroppar. Jag har i den här uppsatsen fokuserat på queera sammanhang, vilket man kan läsa i vidare bemärkelse som hela spektrat av HBT, men även som ett mer specifikt sammanhang som ansluter sig till ett queerteoretiskt perspektiv. Det är det senare som jag har intresserat mig för, och jag tror att om man undersöker föreställningar inom till exempel ett mer specifikt manligt homosexuellt sammanhang, ett lesbiskt sammanhang, eller en sammanslutning av bisexuella, skulle man också få andra resultat. Min egen upplevelse av olika sammanhang inom hela spektrat HBT är att idealen och normerna på många sätt skiljer sig åt beroende på vilket sammanhang man rör sig, men, jag upplever dock att det finns en potential för att omformulera normer kring genus och sexualitet i och med att man i viss mån (redan) bryter mot dessa. Därför tror jag att olika typer av queera sammanhang kan ha vissa likheter som skiljer dem från heteronormativa sammanhang, men det är en fråga för fortsatt forskning. För det finns definitivt mer att skriva om ämnet och jag tror att kroppsfett som forskningsfält kommer att växa framöver vilket jag ser som positivt. Det är ett viktigt ämne att ta sig an för att synliggöra hur kroppsfett strukturerar makt, och därmed inkluderar, exkluderar, resulterar i diskriminering och formar människors förhållande till sig själva och andra.

Litteraturlista

Ambjörnsson, Fanny *Vad är queer?*, Stockholm: Natur och kultur, 2006

Auerbach, Sara & Bradley, Rebekah, "Resistance and Reinscription: Sexual Identity and Body Image Among Lesbian and Bisexual Women" I: Atkins, Dawn, *Looking queer: body image and identity in lesbian, bisexual, gay, and transgender communities*, New York: Haworth Press, 1998

Bordo, Susan, *Unbearable Weight: feminism, Western culture, and the body*, Berkeley: Univ. of California Press, cop. 1993

Bulter, Judith, *Bodies that matter. On the Discursive Limits of "Sex"*, New York: Routledge, 1993

Grosz, Elisabeth, *Volatile Bodies. Towards a Corporeal Feminism*, Bloomington: Indiana University Press, 1994

Hall, Stuart, "The work of representation", I: Hall, Stuart (ed.), *Representation. Cultural Representations and Signifying Practices*, London: Sage, 1997

Kiley, Dean "Queer Crash Test Dummies", I: Atkins, Dawn, *Looking queer: body image and identity in lesbian, bisexual, gay, and transgender communities*, New York: Haworth Press, 1998

Kyrölä, Katariina, *The weight of images: affective engagements with fat corporeality in the media*, Turku: University of Turku, 2010

Lantz, Annika, *Intervjumetodik*, Lund: Studentlitteratur, 2., [omarb.] uppl., 2007

Lindström, Sussanne, *Kamp om rummet. En studie av heteronormativitet i Svenska Kyrkan*, Umeå: [Sussanne Lindström]: 2005

Murray, Samantha *The 'fat' female body*, New York: Palgrave Macmillan, 2008

Myers, Anna, Taub, Jennifer, Morris, Jessica F. & Rothblum, Esther D., "Beauty Mandates and the

Appearance Obsession: Are Lesbians Any Better Off?. I: Atkins, Dawn, *Looking queer: body image and identity in lesbian, bisexual, gay, and transgender communities*, New York: Haworth Press, 1998

Oakley, Ann *Interviewing women: contradiction in terms*, I: Qualitative research: vol IV. - London, 1999

Owens, Hughes & Owens-Nicholson, "The Effects of Sexual Orientation on Body Image and Attitudes About Eating and Weight", *Journal of Lesbian Studies*, 7:1, 2002

Rosenberg, Tiina, *Queerfeministisk agenda*, Stockholm: Atlas, 2003

Tucker, Naomi, "Contratictions of the Spirit: Theories and Realities of Lesbian Body Image", I: Atkins, Dawn, *Looking queer: body image and identity in lesbian, bisexual, gay, and transgender communities*, New York: Haworth Press, 1998